

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XIII. Aulas Principum Episcopo non esse sectandas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

præstantiores debent esse illi, quibus ista adhærent. Quin etiam acrius ea sæpè efficiunt, cum ab auctoris decus in virtutes potissimum accipiuntur, atq; ad imitandum incitamento sunt, uti loquitur Aurelius Victor in vita Constantini Magni *in Cas. c. 41.* Rectè itaque talium Episcoporum mores perstringit Cyprianus *de lapsis ad Novatianum*: Episcopi plurimi (quos & hortamento esse oportet ceteris & exemplo) divinâ procuratione contemptâ audent procuratores rerum secularium fieri, derelictâ cathedrâ, plebe desertâ, per alienas provincias aberrantes, negociationis questuosa nundinas aucupari, esurientibus in Ecclesia fratribus non subvenire, habere argentum largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, usuris multiplicanti bus sævus augere: quidquid non perpeti tales pro peccatis huiusmodi merentur.

CAP. XIII.

Aulas Principum Episcopo non esse sectandas.

Huldericus Huttenus Eques Germanus aulam Principum & vitam aulicam eleganter admodum comparat mari Tyrio, quod impetu rapit, vi detinet, fluctu jactat, infidum, surdum & instabile, repente turbatum, subito concitatum, inconstans, inquietum nunquam non procellis obnoxium, ventis expositum, tempestate furens, motu æstuans, plenum periculis, plenum exitio, impellens ac inundans, omni monstrorum genere, omnibus refertum portentis. Oportet in curiâ, ut Aneas Sylvius *de curial. miser.* loquitur, obsequi omnibus, communicare quod habes, servire temporibus, versare naturam & tegere, nec non te ipsum huc & illic torquere & flectere: cum tristibus severe, cum remissis jucunde, cum senibus graviter, cum juvenibus comiter, cum facinorosis audacter, cum libidinosis luxuriose vivere: quod nisi feceris, nec magnus in curiâ, nec diuturnus esse poteris.

II. Si quis jam Episcoporum mores, quales esse debent, & quales Apostoli descripserunt, ad istam aulicorum vitam comparaverit, non majorem ullibi dissensionem & discrepantiam inveniet, & adversa atque contraria omnia observabit. Si enim pacem quærere, si otium honestum diligere, si sibi & proximo vivere, si salutem animæ quærere, si sobrius, prudens, modestus & irreprehensibilis esse velit Episcopus, fugienda ei sunt atria regum & aulici tumultus, in quibus nec requies, nec bonarum artium exercitatio nec virtutis amor aliquis regnat; sed avaritia, libido, ingluvies, crudelitas, crapula, invidia & ambitio dominatur. Quibus vitiis qui sit deditus, nullo se poterit argumento tueri, quin apud Viros cordatos pessimus esse convincatur Christianus. Et sanè vix ullam reperies aulam tam modestam.

stam, quæ non multum habeat strepitus atque ambitionis, multum luci, multum luxus, quæque prorsus ablit ab omni specie tyrannidis. Solent enim aulae pleræque omnes peculiari quâdam naturâ suâ pestes hujusmodi non secus ad sese attrahere, quàm Cæcias, ut ajunt, nubes.

III. Ista vitæ aulicæ discrimina atque pericula expertus abundè erat Nicolaus de Clemangiis Archidiaconus Bajocensis. Quapropter cum à Johanne Præposito Insulensi moneretur, ut Parisios rediret & ad aulam le reciperet, inter alia his verbis ei respondet *epist. 14. Desine me à quietæ litoris statione semel apprehensâ rursus in Syrtes & scopulos evocare. Nam si mare magnum & spaciosum, sacris attestantibus eloquiis, est mundus iste, ubi tantis inhorrescit procellis, tantis flatibus agitur, tantis fluctibus intumescit, tam sævis exæstuat turbiniibus, sicut in Curio principum, ubi inter scillam mordacem invidia canibus, ut ajunt, succinctam & rapacem atq; insatiabilem avaritiis Charybdim navigare oportet, ubi velut in solito proprio imperat superbia, regnat ambitio, furit crudelitas, languescit desidia, defluit luxuria, carpit detractio, tradit proditio, ubi nulla pax animi, nulla quies conscientia, nulla fides, nulla charitas, nulla securitas, ubi blanda assentatio, amicitia simulatio, injuria dissimulatio, ubi latentia odia, fictis verbis, serenâ fronte, sed fallacis obsequii mendositate adoperta. Ubi deniq; robusta fortuna versatilis, qua summis infima mutare gloriatur, rapidiori quam usquam alibi turbine volvitur. Quid queso in temporalibus curiis acturus sum, artium talium ignarissimus, quas nec unquam didici, nec discere cupio, qui in lingua & fronte animum gesto, qui rudis & parum curialis adulari, insidiari, vento pascere, tempori servire nescio, qui ridere dentibus, plaudere gestibus, ulnis amplecti, facetiis uti non novi, quibus aulici & palatini inserviunt, &c.*

IV. Invaluerat tamen aliquando prava illa consuetudo, ut ad comitatum sive aulam Imperatoris frequentes admodum irent Episcopi, sub specie quidem Ecclesiæ suæ instantes necessitates exponendi, sæpè tamen alia omnia etiam dignitates sibi aut clientibus suis procurandi. Atque illi crebris istis & perpetuis sollicitationibus non Imperatoribus tantum ipsis molesti erant, quod difficile esset sanctis istiusmodi hominibus petita denegare, sed & sacrum suum officium graviter sæpè prostituebant. In Concilio Antiocheno *can. 11.* editum erat decretum: *Si quis Episcopus aut presbyter, aut quilibet regula subiectus Ecclesiastica concilium & literas aut presbyter, aut quilibet regula subiectus Ecclesiastica concilium & literas Episcoporum provincia & præcipue Metropolitanæ adierit Imperatorem, hunc reprobare & abjici oportere, non solum à communionem, verum & ab honore, cujus particeps videtur existere, quia venerandi principis auribus molestiam tentavit inferre contra leges Ecclesiæ. Si igitur adire principem necessaria causa deposcit, hoc agatur cum tractatu & consilio Metropolitanæ & catero-*

caterorum Episcoporum, qui in eadem provincia commorantur, qui etiam proficiscentem suis prosequantur epistolis. Videtur Episcopi voluptarii ex levibus quibuscunque causis Imperatoris comitatum sive aulam adiiisse, ut sub hoc prætextu ab Ecclesiâ suâ abesse & genio suo inter aulicos indulgere, aut aliis rebus suis propriis superesse liceret. Id coercere voluit hoc canone Concilium, tum ut Constantii Imperatoris affectum erga Ecclesiam conservaret, tum ut Episcopos domi præsentem retineret.

V. Paulo plenius corruptelam istam describunt Concilii Sardicenis patres *can. 8.* quando statuunt: *Osus Episcopus dixit: Importunitates & nimia frequentia & injusta petitiones fecerunt, nos non tantam habere vel gratiam vel fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatum ire Episcopi & maxime Aphri, qui sicut cognovimus sanctissimi fratris & cœpiscopi nostri Grati salutaria consilia spernunt atq; contemnunt, ut non solum ad comitatum multas & diversas Ecclesia non profuturas perferant causas, ut fieri solet aut oportet, ut aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis subveniatur, sed & dignitates seculares & administrationes quibusdam postulent. Hac itaq; pravitas olim non solum murmuraciones, sed & scandala excitat. Honestum est autem, ut Episcopi intercessionem his præstent, qui iniquâ vi opprimuntur, aut si vidua affligatur, aut pupillus exspolietur, si tamen isthæ nomina justam habeant causam aut petitionem. Si vobis ergo fratres charissimi, placet, decernite, ne Episcopi ad comitatum accedant, nisi forte hi, qui religiose Imperatoris literis vel invitati vel evocati fuerint. — Universi dixerunt: Placet & constituatur.*

VI. Ista verò Conciliorum decreta insuper habita fuisse, nec suam tenuisse autoritatem, & fortasse prorsus in defuetudinem abiisse constat exinde, quod accedere oportuerit ex Justiniani Constitutione in *l. 43. Cod. de Episc. & Cler.* potestatem legislativam, Consideraverat ille, quantum detrimenti ex Episcoporum absentia caperet Ecclesia, minui ejus commoda, impediri liturgias aut non convenienter curari, consumi res Ecclesiasticas, tam propter itinerum, quam propter viatorum comitantium impensas, quæ nonnunquam ex mutuo accepta & fœneratitia pecuniâ ex Ecclesiæ redditibus restituendâ faciendæ essent, ipsam denique totam administrationem Ecclesiasticam labascere & infringi. Hæc ergo ut evitentur, severè & sub excommunicationis pœnâ istas Episcoporum ad comitatum suum sine permissione susceptas profectiones. *Non deceet, inquit, aliquem ipsorum, aut eorum, qui in aliis provinciarum civitatibus sub metropolitano ordinati sunt, episcoporum secundum propriam voluntatem absq; divinâ nostrâ speciali jussione relinquere quidem gubernatam à se sanctissimam Ecclesiam, in hanc verò felicem commere civitatem, qualiscunq; emergat res; sed mittere oportet unum aut duos ex sibi subjecto pro clero & facere manifesta nostrâ pietati ea, quibus opus habent, aut per seipsos, aut*
per

per intermediam tuam beatitudinem: Sicq; perfrui justâ & compendiarîâ nostrâ ope: si enim quidpiam eorum, quæ ad nos relatâ fuerunt, tale nobis visum fuerit, ut indigeat ipsorum DEO amantissimorum Sacerdotum præsentia, confestim tum proficisci jubebimus ipsos; absq; verò tali divinâ jussione, neminem proficisci concedimus, &c.

VII. Sub eodem Justiniano invaluerunt primum apocriarii five Responsales, uti statuit Petrus de Marca *de concord. sacerdot. & imp. lib. 5. cap. 16.* dissentiens hæc in parte ab Hincmaro Remensi, qui *epist. 3. cap. 13.* eos imperante Constantino Magno, statim post translata Byzantium Imperii sedem introductos existimat. Illi à patriarchalibus potissimum sedibus ad Urbem Regiam destinati erant, ut illic præsentem semper essent, & suggererent Principi, quid è re suarum Ecclesiarum esset. Atque isti apocriarii plerumque ex diaconorum ordine eum in finem selecti erant, ut Episcoporum partes sustinerent, utve Episcopi ipsi per eos negocia sua expedire possent, nec prætextum quærent ad comitatum principis ob levissimum quodque emergens abeundi. Sic enim constituit Justinianus *novell. 6. cap. 2.* *Propterea sancimus, si quando propter ecclesiasticam occasionem inciderit necessitas, hanc aut per eos, qui res agunt sacrarum Ecclesiarum, quos apocriarios vocant, aut per aliquos Clericos huc destinatos, aut Oeconomos suos notam Imperio facere, aut nostris administratoribus, ut impetrent, quod competens est: & non hoc DEO amabilibus episcopis erroris & absentia, & sanctissimis ecclesiis læsionis occasionem fieri, tam in provincia ecclesiasticis rebus per absentiam eorum neglectis, quam etiam hic expensis multis ab ipsis factis, nec non peregrinæ habitatione non habili constitutâ, & undiq; causa nullum juramentum, magis autem læsionem ecclesiis sanctissimis inferente.*

VIII. Sunt verò perquam multi etiamnum, qui putant, non utilem tantum sed necessariam etiam quandoque esse Episcoporum in aulis Principum perpetuam præsentiam, nec debere adeò inhiberi eos, ne aulas seclentur propter infinita, quæ inde resultant, bona. Eorum partes in primis defendit Richardus Cantuariensis Archiepiscopus apud Petr. Blesens. *epist. 84.* Indignatus fuerat Alexander III. Pontifex Rom. quod Vintoniensis, Eliensis & Norvicensis Episcopi perpetuò in aulâ Regis versarentur, & abjectâ sollicitudine pastoralis curiæ fluctibus immergi essent. Eos excusat Richardus, & præmissis uniuscujusque laudibus longo ordine recenset utilitates, quas ex eorum conversatione aulicâ percipere licet. *Nisi, inquit, familiares & consilarii Regis essent præfati Episcopi supra dorsum Ecclesiæ fabricarent hodie peccatores ac immanter & intolerabiliter opprimeret clerum præsumptio Laicalis. Nunc autem, si quid in Ecclesiæ attentatur injuriam, auctoritate Pontificali corripitur: aut si ad hoc Ecclesiastica censura non sufficit, spiritualis gladii defectus civile suppletur: & ad eorum arbitrium principis*

palus animadversio exercetur. & quandoq; , ut fieri solet , adversus inson-tes Regis indignatio vehementius excandescit , Episcoporum precibus tem- peratur. Istis mediantibus mansuescit circa simplices judicialis rigor, admit- titur clamor pauperum , Ecclesiarum dignitas erigitur , relevatur pauperum indigentia, firmatur in clero libertas, pax in populis, in monasteriis quies, justi- tia liberè exercetur, superbia deprimitur, augetur Laicorum devotio, religio fo- vetur, diriguntur judicia, leges acceptantur , decreta Romana vim obtinent, possessiones Ecclesiastica dilatantur, &c.

IX. Egregii verò conversationis hujus aulicæ fructus , quos utinam demetere liceret. Sed enim vereor, ne diversa & contraria omnia sequan- tur, quibus propulsandis nulla sufficiet providentia humana. Contrarium sustinuisse Justinianum Imperatorem modo audivimus. Contrarium etiam defendit Æneas Sylvius, postea Pius II. Pontifex Rom. *de miser. Curia*. num. 5. dum ait: *Ceterum cum ab initio dixerimus, quosdam esse, qui tanquam ani- ma consulturi, Regalibus sese dedunt obsequiis, (existimant enim consulendo Regibus, utilitatem Reip. promovendo, pupilli & viduarum tuendo causas, affli- ctis & inopibus succurrendo, tanto magis DEO placere, quanto majore tadio ista peragunt) respondendum est etiam his, ne qui stultiores sunt aliis, sapien- tiores omnibus videantur. Quamvis neminem adhuc cognoverim, qui non suum aliquod temporale commodum apud Reges insectaretur: fingamus tamen aliquem fore, quem sola salutis anima ratio moveat. An ita est, ut hoc in Curia sibi possit obtinere? Consulemus nos Viro bono, in obsequio Regis ut se immergat? Putabimus ne sic animam luere fieri? Mihi hercle non sit verisimile, in Curia Principum, ubi tot vitia regnant, ubi tot irritamenta ab exercitio virtutum subducunt, vi virum aliquem bonum posse perseverare. Namq; ut fessor bo- nus in equo retrogrado vel calcitrato excutietur, dilabeturq; tandem: Sic Vir bonus & justus apud Reges diffluet: vel imminutus rerum licentiâ ac luxu, & tot immunditiis tum vitiorum, tum hominum circumventus declinabit à via & in scopulos ruet, ventorum viribus ædus & tempestatum, &c.*

X. Alibi dixi, solitos fuisse Episcopos à Principibus & Imperatoribus non solum ad ea, quæ de Ecclesiasticis rebus constitui debuérunt, adhiberi, sed etiam in ipsis comitiis ad deliberationes in rebus Rempubl. & statum concernentibus. Hic verò non substitit Principum benignitas, sed in ipsas etiam curias suas eos vocavit, ut Consiliariorum vices subirent, sibi que per- petuò præsto essent. Hinc adeò inter eos distribuerunt officia palatina, qui- bus illi tantâ cum curâ nonnunquam & integritate profuerunt, ut credere- tur, non alios præstare ea posse majori cum prudentiâ & fide. Refert Jo- hannes Josselinus *in antiq. Eccles. Britannica in vit. Huberti Archiepiscopi Cantuar.* quid Heinrici III. Angliæ Regis tempore contigerit. *Eccle- siastici tum viri, inquit, administrabant omnia, non Ecclesiastica solum sed civi-*

civilia, sæpe etiam ipsa bellica officia. — In hac honorum exuberantiâ tum honorum atq. munerum tantorum dignitate atq. fastu, quod Clero esse potuit lautius aut elatius? nihil enim eis ne ad regalem magnificentiam defuit. Quâ sanè affluentia & elatione jam inflati atq. tumidi Anno tertio Henrici Regis tertii à civilibus magistratibus honoribusq. semoti sunt, instigantibus hoc atq. flagitantibus illustribus Viris Laicis, quibus eadem munera commissâ sunt. Sed isti Laici tam perperam rem gesserunt & extenuatis Regis publicis vectigalibus, ac in suam rem versis tanto detrimento Reip. fuerunt, ut eidem Regi adhibitis sibi in Consilium Viris moderatis ac prudentibus necesse fuit Clericos in pristinis muneribus collocare, quia qua per eos gerebantur & Regi & subditis commodiora multo ac utiliora fuerunt. Idem Josselinus in vitâ Simonis Langham longum recenset Catalogum Clericorum muneribus publicis eodem simul tempore præfactorum. Et fuerunt sanè illecebræ illæ, quibus aula scatet, tantarum virium, ut, qui semel in illis sese immerferat, revocari inde difficulter admodum posset, id quod satis ostendit exemplum dicti Huberti Archiepiscopi Cantuariensis à Francisco Godwino descriptum.

XI. Non poterit adeò probari, quod in Remp. & secularem tranquillitatem, jusque pacis & belli concernentibus legationes Principum in se suscipiant Episcopi. Idque agnovit tandem Georgius Selva Episcopus Vavrentis, post varias legationes nomine Galliarum Regis Francisci I. apud exterarum gentes absolutas, ad Ecclesiâ suam se recipiens, persuasus ut putat Dn. Stephanus Baluzius ad Gallandium c. 22. à Buwello, quod Episcopum domi deceat fungi legatione Christi, non verò legationibus Regiis alibi occupari.

CAP. XIV.

Non convenire inter se militiam armatam & statum Episcopalem.

I.

Apostolus Paulus, dum statum Christianorum spirituales, qualis in se est, considerat, 2. Cor. X, 4. eorum militiam hunc in modum describit: *In carne ambulantes, non secundum carnem militamus: nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia DEO ad destructionem munitionum.* Ea que arma speciatim recenset, atque usum simul exprimit, Ephes. VI, 13. seq. *Propterea accipite armaturam DEI, ut possitis resistere in die malo & in omnibus perfectis stare. Stare ergo succincti lumbos vestros in veritate, & indui loriceam justitiæ, & calcetis pedes in præparationem evangelii pacis: in*